

tarihi kesin olarak kabul etmişlerdir. İçinde Sırçalı Kümbet'in de bulunduğu mezarlıkta olan Ali Câfer Kümbeti'nde, külâh eteğinde Bakara sûresinden bir âyet yazılmış olup başka bir kitâbe yoktur. Yapı eğer gerçekten XIV. yüzyıl ortalarına ait ise bu takdirde Eretnoğulları'nın bu bölgedeki hâkimiyeti sırasına yapılmış olmalıdır.

Ali Câfer Kümbeti sekizgen bir plana göre inşa edilmiştir. Bu cins yapılarda nâdir rastlanan bir özellik olarak kapısının dışında küçük bir giriş mekânı vardır. H. Ethem Eldem tarafından ileri sürüldüğü gibi, bu giriş mekânının sonradan eklenmediği A. Gabriel tarafından ispatlanmıştır. İçten de sekizgen olan esas mekânı bir kubbe örter. Bunun üstünde ise yine sekiz köşeli piramit biçiminde bir külâh vardır. İçinde duvarların sekiz cephesinden, kemerler, istiridyeye kabuğu biçiminde küçük tromplar ve prizma şeklinde bir silme ile kubbe yuvarlağına geçilir. Türbenin üç cephesinde birer pencere açılmıştır. Esas taban yıkılmış olduğundan evvelce içinde bulunması gereken sandukadan hiçbir iz kalmamıştır.

Çok intizamlı kesme taş kaplı olarak yapılmış Ali Câfer Kümbeti yüksek bir kaide üstüne oturmaktadır. Asil ve zarif hatların hâkim olduğu bu türbede yalnız pencere çevreleriyle kapı, taşlar işlenmek suretiyle bezenmiştir. Kapı mukarnaslı bir tacin altında açılmıştır. Anadolu'daki Türk yapı sanatının güzel örneklerinden olan Ali Câfer Kümbeti'nin giriş mekânının hemen hemen bütünü yıkılmış durumda idi. Ayrıca külâhın yarısının taşları dökülmüş ve iç dolgu meydana çıkmıştı. Ancak son yıllarda bu tarihî eserin sanat değeri anlaşılmış ve 1977 yılında büyük ölçüde tamir edilmiştir. Halen mülkiyeti Kayseri Belediyesi'ne ait bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Halil Ethem [Eldem], *Kayseriyye Şehri*, İstanbul 1332, s. 109; a.mlf., *Kayseri Şehri* (haz. Kemal Göde), Ankara 1982, s. 131; A. Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie*, Paris 1931, I, 81-82.

SEMAVİ EYİCE

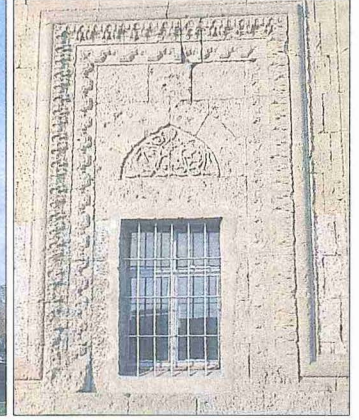
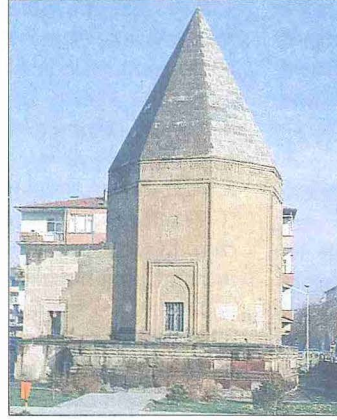
ALİ CANİP YÖNTEM

(bk. YÖNTEM, Ali Canip).

ALİ CEMÂLİ EFENDİ

(bk. ZENBİLLİ ALİ EFENDİ).

Ali Câfer
Kümbeti
ve bu kümbetin
penceresinden
bir detay -
Kayseri

ALİ ÇELEBİ, Hısım

(ö. 992/1584)

Osmanlı âlimi ve biyografi yazarı.

934'te (1527-28) doğdu. Ali b. Bâli diye meşhur olup ulemâdan Alanyalı Uzun Bâli Efendi'nin oğludur. İlimiye mesleğinde yetişti ve bazı medreselerde müderrislik yaptı. Bir ara Manisa müftüsü olan Ali Çelebi 1583 yılında Maraş kadılığına tayin edildi; ertesi yıl orada öldü. Mezarı Alâüddeve Camii avlusundadır.

Fazla sessizliğinden ve yumuşaklığından dolayı "munuk, minik" veya "manık" ve Ahîzâde Efendi neslinden gelmesinden dolayı "hısım" lakaplarıyla da anılan Ali Çelebi, daha çok Taşköprizâde'nin *eş-Şakâ'îku'n-nu mâniyye* adlı Arapça eserine yazdığı *el-İkdü'l-manzûm fi zikri efâdilî'r-Rûm* (Atâî, s. 352) veya *el-İkdü'l-manzûm fi ahvâli 'ulemâ'î'r-Rûm* (Atâî, s. 280) adlı zeyl ile tanınır. Bu Arapça eserde, 1560-1574 yılları arasında yaşayan seksen bir âlimin hayat hikâyeleri anlatılmaktadır. Hepsî çağdaşı olan bu şahıslar hakkında verdiği bilgiler birinci elden kaynak niteliğindedir. Daha yazıldığı yüzyılda Ahmed b. İbrâhim tarafından Türkçeye çevrilen *el-İkdü'l-manzûm*, İbn Hallikân'ın *Vefeyâtü'l-a'yân*'ının kenarında yayımlanmıştır (Mısır 1299, 1310). Eser, O. Rescher tarafından Almanca'ya çevrilerek Stuttgart'ta (1934) ve *eş-Şakâ'îku'n-nu mâniyye*'nin sonunda da Beyrut'ta (1975) neşredilmiştir. Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında pek çok yazma nüshası bulunan *el-İkdü'l-manzûm*, daha sonra Mecdî Mehmed'in *Şakâik* tercümesine mükemmel bir zeyl yazan Nev'izâde Atâî tarafından takdir edilmiş ve kaynak olarak kullanılmıştır.

Ali Çelebi'nin *Hayrû'l-keîâm fi't-tekaşşî'an ağılâti'l-avâm* adlı Arapça ga-

latat lugatı, müellif hattı bir nüshası (Zâhiriyye, nr. 6386) esas alınarak Hâtim Sâlih ez-Zâmin tarafından neşredilmiştir (Bağdat 1981; Beyrut 1405/1985). Bundan başka *Nâdiretü'z-zemen fi târihi'l-Yemen* adında bir Yemen tarihi kaleme aldığından söz edilirse de (bk. *Keşfü'z-zunân*, II, 1920) bu eserin herhangi bir nüshasına rastlanamamıştır. Müellifin ayrıca, *Şerh-i Miiftâh* ve *Hidâye*ye hâşiyeleri, *Dürer ve Güre*re dair şerhi ve Şeyh Ömer b. Mehmed eş-Şâmî'nin *Nisâbü'l-ihtisâb* adlı fetva mecmuasının tercümesi ile bazı risâleleri ve Cevherî mahlasıyla yazdığı kasideleri vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ali b. Bâli, *Hayrû'l-keîâm fi't-tekaşşî'an ağılâti'l-avâm* (nşr. Hâtem Sâlih ez-Zâmin), *MMllr.*, XXXII/1-2 (1981), s. 457-513; Atâî, *Zeyl-i Şakâik*, s. 3, 182, 251, 271, 279-280, 331, 352, 387, 391, 415; *Keşfü'z-zunân*, II, 1057, 1766, 1920; *Hedyyetü'l-ârifin*, I, 749; *Sicill-i Osmani*, III, 502; *Osmanlı Müellifleri*, III, 85; Babinger (Üçok), s. 125-126; Brockelmann, *GAL*, II, 562; Behçet Gönül, "İstanbul Kütüphaneleri'nde al-Şakâ'ik al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *TM*, VII-VIII (1945), s. 156-158.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

ALİ ÇELEBİ, Kınalızâde

(bk. KINALIZÂDE ALİ EFENDİ).

ALİ DEDE, Arapzâde

(ö. 1181/1767)

Şeyh,
neyzenbaşı ve bestekâr.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. 1117'de (1705) doğduğu ve hayatının büyük bir kısmını İstanbul'da geçirdiği bilinmektedir. Mevleviye tarikatına intisap ettikten bir müddet sonra Kasım-paşa Mevlevîhanesi'nin neyzenbaşılığına